

רב חסדא אמר: והוא שקרבה חטאתו בסוף, אבל אם קרבו שלמים בסוף – מותרן שלמים. אמר רבי זעורה: ואפילו קרבו שלמים בסוף, הלכה אחת היא בנזיר שתהא מותרה נדבה. – מתניתא מסייעה לדין ומתניתא מסייעא לדין, מתניתא מסייעה לרבי זעורה: א(פ)ילו הן מעות סתומין? – כל שדמי חטאות

אור לישירים

הקריב קורבן שלמים - המותר הולך לנדבה, מפני שהלכה אחת היא בנזיר שתהא מותרה (במקבילה: 'מותרו') נדבה – דין אחד הוא שנקבע בנזיר, שמותר המעות הסתומים שלו הולך לנדבה, בין אם קרבה חטאתו בסוף ובין אם קרבו שלמיו בסוף. רבי זעורה חולק על רב חסדא שסבור שאין הלכה אחת בנזיר שיהא מותרו נדבה.

רב חסדא ורבי זעורה תלו את דין מותר המעות הסתומים בסדר ההקרבה של קורבנות הנזיר ולא בסדר הקנייה, משום שאף בקניית קורבן מהמעות הסתומים חלה עדיין חובתו של אותו הקורבן על שאר המעות, שכן אם ייפסל הקורבן להקרבה, יצטרך לקנות קורבן אחר תחתיו משאר המעות, ורק בהקרבת הקורבן פקעה חובתו של אותו הקורבן משאר המעות.

סדר ההקרבה של קורבנות הנזיר אינו מעכב נזיר שהפריש מעות לקנות בהן קורבנות, ופירש: "אלו לחטאת, ואלו לעולה, ואלו לשלמים", המעות מפורשים. במקרה זה דין מותר המעות תלוי בקורבן שלשמו הופרשו המעות שנותרו, שמותר חטאת - נדבה, מותר עולה - לעולה, ומותר שלמים - לשלמים.

במשנה מעילה ג,ב שנינו: המפריש מעות לנזירותו (לקנות בהן קורבנות נזירותו)... מת (הנזיר שהפריש את המעות), היו סתומים (אם המעות היו סתומים, שלא פירש: "אלו לחטאת, ואלו לעולה, ואלו לשלמים") - ייפלו לנדבה. במשנה נזיר ד,ד ו-ד,ז נאמרו אופנים נוספים של מעות סתומים בנזיר שנופלים לנדבה.

ומציעים סיוע ממקורות תנאיים: מתניתא מסייעה לדין ומתניתא מסייעא לדין – המשנה (המקור התנאי, והוא ברייתא אחת השנויה להלן) מסייעת ל(חכם) זה (לרב חסדא), והמשנה (המקור התנאי, והוא ברייתא אחרת השנויה להלן) מסייעת ל(חכם) זה (לרבי זעורה).

מתניתא מסייעה – המשנה (המקור התנאי, והוא הברייתא הזו) מסייעת לרבי זעורה: שנינו בברייתא: א(פ)ילו (תוקן על פי המקבילה ו"שרידי הירושלמי", וכן הוא בכתב יד הבבלי ובדפוס ונציה הבבלי ובקטע מגניזת איטליה (קטע אימולה)) הן מעות סתומין – ששנינו במשנה מעילה שייפלו לנדבה? – כל שדמי

עולה", שבמותר הפסח אנו עוסקים ("לפירושן של שתי סוגיות בירושלמי פסחים", "אסופות" א, עמוד כט הערה 1). ואילו הקטע "לשמו ושלא לשמו בשאר ימות השנה ... או נאמר בשתיקה פסול" מקורו בפסחים על מה ששנו שם במשנה, ומשם הועתק לכאן.

☆☆☆

במשנה שנינו: "מותר נזיר לנדבה".

הנזיר שהשלם נזירותו בטהרה מביא שלושה קורבנות: חטאת, עולה ושלמים (במדבר ו,יג-ז). נזיר שלא הפריש בהמות אלא מעות לקנות בהן קורבנות, ולא פירש: "אלו לחטאת, ואלו לעולה, ואלו לשלמים", המעות סתומים. המשנה, שאומרת שמותר נזיר לנדבה, מדברת במותר מעות סתומים של נזיר.

כאן התחלת מקבילה בירושלמי נזיר ד,ד. מביאים מחלוקת בפרשנות למשנה: רב חסדא (מגדולי אמוראי בכל בדור השני והשלישי) אמר: והוא שקרבה חטאתו בסוף – רק אם מהמעות הסתומים שהפריש הנזיר הקריב תחילה קורבנות עולה ושלמים ואחר כך הקריב קורבן חטאת - המותר הולך לנדבה, שכיוון שהקריב קורבן חטאת בסוף, הרי שהמעות הסתומים שנותרו לו לאחר שהקריב מהן קורבנות עולה ושלמים נעשו דמי חטאת, ולכן המעות שנותרו לו בסוף נחשבות כמותר חטאת, שדינו שהוא הולך לנדבה, אבל אם קרבו שלמים (במקבילה: 'שלמיו') בסוף – מותרן שלמים – אם מהמעות הסתומים שהפריש הנזיר הקריב תחילה קורבנות חטאת ועולה ואחר כך הקריב קורבן שלמים - המותר אינו הולך לנדבה אלא הוא לשלמים, שכיוון שהקריב קורבן שלמים בסוף, הרי שהמעות הסתומים שנותרו לו לאחר שהקריב מהן קורבנות חטאת ועולה נעשו דמי שלמים, ולכן המעות שנותרו לו בסוף נחשבות כמותר שלמים, שדינו שהוא לשלמים (ואם הקריב קורבן עולה בסוף, המעות שנותרו לו בסוף נחשבות כמותר עולה, שדינו שהוא לעולה). רב חסדא מציע פרשנות מצמצמת למשנה.

אמר רבי זעורה (רבי זירא, מגדולי אמוראי ארץ ישראל בדור השלישי): ואפילו קרבו שלמים (במקבילה: 'שלמיו') בסוף – גם אם מהמעות הסתומים שהפריש הנזיר הקריב תחילה קורבנות חטאת ועולה ואחר כך